

Dr. Dénes György

AZ IMOLAI-BARLANG FELTÁRÁSA

Az imolai Tóberke-völgy Aggtelektől délkeletre fekszik, légvonalban 4 km távolságra. Erdős hegyoldalak övezik és egy kis kőfejtőtől, valamint a víznyelő torkától eltekintve mézskő a felszínen sehol sem látható. A felszínt pannon korú, kvarckavicsban feltűnően gazdag agyagos-homokos réteg képezi.

A Tóberke egy délkeleti irányba, Imola község felé mélyülő völgy felső, többhelyütt vízenyős szakasza, melybe észak, nyugat és dél felől legyezőszerűen mély vízmosások, oldalvölgyek futnak össze, ide vezetve másfél km²-nyi hegyoldal csapadékvizeit. A vízmosásokban lefutó vizek sok kvarckavicsot sodorhatnak magukkal. Az egyik oldalvölgyben kis forrás fakad, az általa táplált erecske is a Tóberkébe fut le.

A Tóberke-völgy közepén facsoporttól körülvéve tölcészerű mély gödröt találunk, melyet a környék népe Ördöglyuknak nevez. Ide folyik be, itt tűnik el mézskősziklák között az előbb említett kis patak vize. De az Ördöglyuk-víznyelő nemcsak a kis patak folyamatosan csordogáló csekély vizét nyeli el, hanem a legnagyobb felhőszakadások alkalmával a másfél km²-nyi vízgyűjtőterületről összefutó hatalmas víztömegeket is. Ha a lezúduló vizet a nyelő-tölcésér mélypontján levő

nyílás nem tudja befogadni, akkor működésbe lépnek a nyelő-tölcésér oldalában levő nyelőlyukak is és így együttesen a legnagyobb vízhozamot is képesek elnyelni. A környékeliek szerint, ameddig vissza tudnak emlékezni, tehát több mint egy fél évszázada nem volt példa arra, hogy akár a legnagyobb felhőszakadást követően lefutó vizáradatot ne nyelte volna el akadálytalanul az Ördöglyuk, nem volt példa arra, hogy a víz túlcsapott volna a nyelő-tölcésér peremén és a nyelő fölött elfolyva a felszínen futott volna le a völgy alsó szakasza felé. Pedig a nyelő peremét követően nincs számottevő emelkedő. A völgy nem végződik vakon a nyelőnél, sőt oly egyenletesen ereszkedik tovább, hogy ha az ember nem ismeri a bokroktól körülvevett nyelőt, néhány lépésre elmehet mellette, anélkül, hogy észrevenné.

A Tóberke-völgyet a felszíni erózió alakította ki és a völgy felső szakaszának vizei a földtörténeti múltban végigfolytak a völgyön, annak alsó szakasza felé. Az Ördöglyuk-víznyelő kialakulása a mélység felé lefejezte a völgyet, illetve a patakot, batükapturával fosztva meg a völgy alsóbb szakaszát a völgyfő vizeitől.

Munkába induló barlangkutatók az Imolai-barlang bejáratánál. (Dr. Dénes György felvétele)

A víznyelőt 1957 májusában kerestem fel első ízben, midőn az Aggtelek és környéke utikalauz felszíni részének megírásához bejártam az egész környéket. Már akkor fölkelte a figyelmemet az érdekes víznyelő és elgondolkoztatott: vajon milyen tágas lehet a víznyelő mögött a földalatti vízjárat?

A nyelőbe ömlő víz itt bőségesen sodor magával a mészkőnél keményebb hordalékanyagot, kvarckavicsot, melynek a vízjárat tágitásában jelentős a szerepe, tehát a tágas barlangüreg képződésének egyik fontos feltétele biztosítva van. A barlangfolyosó szélességét azonban végső soron a rajta átfutó maximális árvízi vízhozam szabja meg, ez pedig a nemkarsztos vízgyűjtő terület nagyságától függ.* Ha összehasonlítjuk az ugyanezen hegységben képződött Aggtelek környéki barlangok vízgyűjtő területeit a hozzájuk tartozó barlangfolyosók szélességével, akkor ezt a tényt igazolva is látjuk és az összehasonlítás alapján ki is számíthatjuk, hogy az imolai Ördöglyuk-víznyelő kb. másfél km²-es vízgyűjtő területéhez feltehetőleg mintegy 4 méter átlagszélességű barlangfolyosónak kellene tartoznia. A barlang a víznyelőtől kiindulva valószínűleg lépcsőzetes eséssel halad a karsztvízszintig, honnan már enyhe lejtéssel, nagyjából vízszintes folyosóként vezet a forrás felé. A karsztvízszintet az erózióbázison fakadó forrás helye szabja meg, hol a nyelőben eltűnő vizek földalatti útjuk után ismét napvilágot látnak, a karsztvízszinttel együtt tehát azt is, hogy milyen hosszú a barlangnak a víznyelőtől kiinduló lépcsőzetesen függőleges szakasza. De a forrás helye szabja meg természetesen a vízszintes barlangfolyosó hosszát is, mely a barlang földalatti kanyargását figyelembevéve a tapasztalat szerint a víznyelő és a forrás közötti távolság közel kétszerese körül szokott lenni.

De vajon melyik forrásban bukkannak ismét felszínre az imolai víznyelőben eltűnő vizek? Jakucs László dr., midőn a Béke-barlang felfedezése kapcsán az egész környéket átvizsgálta, ennek a kérdésnek tisztázása végett megfestette az imolai nyelőben eltűnő vizet is, közlése szerint kb. másfél kg fluoresceinnel, de a környék egyetlen forrásában sem jelentkezett a zöld víz, pedig még a határon túli forrásokat is figyeltette. A kérdés tehát mindmáig megoldatlan.

Ennek ellenére a többi tényező biztató voltára tekintettel úgy döntöttem 1960 tavaszán, hogy a Vörös Meteor TE Barlangkutató Szakosztálya általam vezetett nyári expedíciójának egyik munkahelyét Imolára telepítem az Ördöglyuk-víznyelő kibontására.

Még áprilisban felkerestem munkatársaimmal a víznyelőt és megkezdve annak bontását, munkahelyet létesítettünk ott. A munka

érdemi részére azonban nyári expedíciónk keretében került sor.

1960. július elején ütöttük fel kutatótáborunk sátrait a Tóberke-völgyben, az Ördöglyuk-víznyelő mellett és három heti kemény munkával sikerült behatolnunk a víznyelő barlangjába. A nyelő aljában mélyített aknákn keresztül elértük a szálkőben képződött bejáratot, majd ezen behatolva, sorozatos robbantásokkal, kisebb-nagyobb termeket, vízszintes és függőleges szakaszokat leküzdve jutottunk el a jelenlegi végpontot képező kis üregbe. A járatot itt köomladék zárja el, melynek hézagait kvarckavics tölti ki. Huzat így nem is észlelhető.

Az imolai víznyelő és közel környékének geológiai felépítését Venkovits István geológus, kutatótáborunkban történt látogatása után a következőképpen írta le:

„Az Imola község határában fekvő Tóberke-völgy, melyben a szóbanforgó víznyelőt találjuk, szerkezetileg a Gömör-Tornai Karszt déli részéhez tartozik. Felépítése megegyezik a Baradla barlangrendszerét magába foglaló hegytömb szerkezetével. Ez a szerkezet nagyjából K—Ny-i tengelyű, középső triász korú mészkőből álló, enyhe hajlatú szinklinális, melynek É-i szárnya Jósvalfó község magasságában meredek sziklaletörésekkel végződik. A D-i szárny vékony pannon korú lepelkavics fedő alatt a bagolyvágási vízválasztó környékén éri el szárnyának legmagasabban felhajló részét.

A Tóberke-völgy magasságában a szomszédos völgyek oligocén korú márgát tárnak fel. A márgák pontos szintje ez idáig még tisztázatlan. A Tóberke-völgyi víznyelő környékén egy régi keletű köfajtó felsőeocén korú litotamniumos homokos parti törmelékből álló mészkövet tárt fel, melyet Schréter Zoltán geológus 1925—28. évi felvételi jelentésében már felismert és publikált. A mészkő vizsgálatából azt a következtetést vonhattuk le, hogy ez tulajdonképpen az oligocén korú márgának (budai márga) a peremi kifejlődése, melynek fedője az oligocén márga a medencében üledékfolytonossággal rakódott le. Ezt igazolja a Trizs környékéről leírt eocén alapkonglomerátum is, melyet nekünk a víznyelő kb. 20 méter mélységében tökéletes feltárásban módunk volt teljes átmenetében szemlélni.

A víznyelő környékén felső oligocén típusú homokkőpados agyagos homokréteg foszlányok találhatóak 3—5 méter vastagságban, melyet a víznyelő feltárásában kb. 15 méter vastag felsőeocén litotamniumos mészkő vált fel a mélység felé. A felsőeocén mészkövet 1—1,5 m vastag középsőtriász sötét színű mészkő kavicsokat tartalmazó alapkonglomerátum követi, melynek fekéjét alkotja az a középsőtriász korú világos színű mészkő, melynek járataiban a nyelő vize a mélység felé eltűnik.

* Dr. Jakucs László szerint.

IMOLAI - VIZNYELŐBARLANG

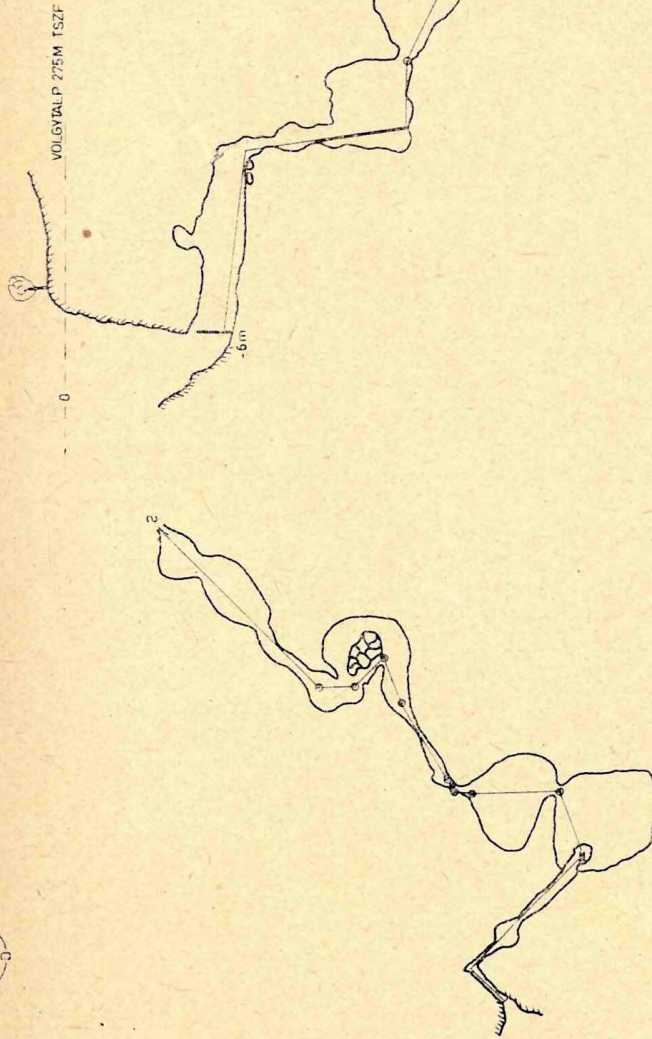
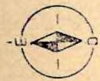
FELTÁRTA A VÖRÖS METEOR T.É.
BARLANGKUTATÓ SZAKOSZTÁLY

1960

Felmérték: Dr. Dénes György és Frojmovics Gábor
Közreműködtek: Czeiner Attila, Frojmovics Péter
Krassói Attila

Rajzolta: Kovács György

1961

ALAPRAJZ

KIFEJTETT HOSSZMETSZET

Az Imolai víznyelőbarlang kibontott bejárata
(Dr. Dénes György felvétele)

A nyelő felsőeocén mészkőben kifejlődött üregrendszere az agresszív külszíni vizek jellegzetesen élesszélű oldódásos formaelemeit mutatja, melyet minden hasonló helyzetű víz-eséses nyelőben megtalálunk.

Mivel a Tóberkei nyelő a középsőtriász mészkőszinklinális D-i szárnyának vége közelében alakult ki — analógiák alapján — azt tételezzük fel, hogy a vízrekesztő alsótriász képződmények nem nagy mélységben települnek, amit egyébként a farkaslyuki felszíni alsótriász kibúvások valószínűsítenek.

Ez esetben a nyelő vízjáratának folytatását a vízrekesztő fekvő K-i irányban várhatjuk.”

1960 nyarán, kutatótáborunk utolsó napjaiban az addig feltárt szakaszból való továbbjutást felhőszakadások sorozata akadályozta meg. A nyelőbe az esőzés nyomán napokon át percenként 10 000 litert meghaladó mennyiségű víz zúdult anélkül, hogy egy pillanatra is visszatörölődött volna.

A nyelőben eltűnő víz földalatti útjának tisztázása végett 1960. november 7-én kb. 20 kg fluoreszcinnel vízfestési kísérletet hajtottunk végre az Ördöglyuk-nyelőben. A Jósvas és a Komlós-források figyelését dr. Jakucs

László vállalta, az Imola környéki források és vízfolyások figyelésére helyi lakosokat kértünk fel. A megfestett víz jelentkezését azonban sehol sem észlelték.

1961. április 4-én a barlang eddig feltárt szakaszát felmértük. A völgytalp tengerszintfeletti magassága a nyelőnél 275 m. A feltárt szakasz jelenlegi végpontja a völgytalptól számítva 30 m relatív mélységben van, a vízszintes és függőleges járatok együttes hossza kb. 60 m.

Annak ellenére, hogy a víznyelőben eltűnő víz földalatti útját vízfestéssel eddig nem sikerült tisztázni, de a közel környék, a víznyelő és az eddig feltárt szakasz geológiai és morfológiai viszonyai, valamint a nyelő szinte korlátlan vízbefogadó képessége tágas barlangrendszerre engednek következtetni, ezért a feltáró munkát 1961 nyarán folytatni fogjuk.

FÜGGELÉK

Az Imolai víznyelőbarlang feltárásában 1960. nyarán dr. Dénes György irányításával a következő kutatók vettek részt: Petrovics Károly munkacsoporthoz vezető, továbbá Benkő Sándor, Boda László, Ferenczi Tibor, Forrai Sándor, Gajda Ferenc, Györfi Attila, Kerti Béla, Kőrösi Gyula, Latkóczy Gyula, Majoros László, Mandics György, Mincó Nándor, Petrovicsné Lusztig Valéria, Pintér Árpád, Sándor György, Tóth László és Tóth Tihamér. A robbantásokat dr. Dénes György és Majoros László robbantómesterek végezték. — A barlangot 1961. április 4-én dr. Dénes György és Frojímovics Gábor mérték fel. Czineer Attila, Frojímovics Péter és Krassói Attila közreműködésével.

Die Erschliessung der Höhle von Imola Von dr. Dénes György

Die Höhlenforscher-Abteilung des Sportvereines Vörös Meteor hat mit der Leitung des Autors auf dem Karstgebiet von Aggtelek im Gebiet des Dorfes Imola nach Eröffnung des aktiven Wasserschlingers Ördöglyuk, eine 60 M-lange Strecke eines bisher unbekanntes Höhlensystem aufgeschlossen.

Die im Wasserschlinger durchgeführte Wasserfärbung mit Fluoreszenz sind bisher ohne Erfolg geblieben, es ist nicht gelungen Zusammenhänge mit irgendeiner Quelle feststellen zu können.

Вскрытие пещеры „Имола“ Д-р Денеш Дьёрдь

В карстовом районе Аггтелек, на границе населенного пункта Имола, под руководством автора, отделением общества по разведке пещер „Красный Метеор“ был вскрыт первый участок в 60 метров неизвестной до сих пор пещерной системы путем вскрытия активного ливнеприемника так наз. „Чертовой дыры“ (ördöglyuk).

Опыты с окраской воды, проведенные в ливнеприемнике посредством флуоресценции, пока что остались без результата, взаимосвязь не могла быть доказана ни с одним источником.